

Dansk som andetsprog B – hf-enkeltfag, august 2020

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Kernen i faget dansk som andetsprog er dansk sprog og litteratur. Faget henvender sig til kursister, der har et andet aktivt modersmål end dansk. Kursisternes receptive og produktive kommunikative kompetencer er i stadig udvikling, og faget styrker og understøtter denne andetsprogsprogression hen imod målsproget dansk samt skaber sproglig bevidsthed og forståelse for samspillet mellem sprog og kultur.

Faget beskæftiger sig med viden og kundskab om og undersøgelse af dansksprogede tekster i en national og global virkelighed. Gennem undersøgelse og produktion af dansksprogede tekster, med udgangspunkt i et udvidet tekstbegreb, forbindes sprog, kultur, historie, æstetik og kommunikation til en konkret virkelighed. Gennem tekstlæsningen bringes oplevelse, analyse og fortolkning i samspil. I den produktive dimension af faget udvikles kursistens udtryksfærdighed, præcision, genre- og formidlingsbevidsthed. Det er karakteristisk, at de tekstanalytiske aktiviteter indgår i et tæt samspil i både den receptive og den produktive dimension af faget. Faget beskæftiger sig med sprogtilegnelse og tekstanalytiske aktiviteter i et tæt samspil med tekstproduktion, og modersmålet inddrages aktivt i arbejdet.

1.2. Formål

Dansk som andetsprog tjener på en gang et dannelsesmæssigt og et studieforberedende formål. I et praksis- og anvendelsesorienteret arbejde med fiktive og ikke-fiktive tekster i alle medier udvikles kursisternes faglige og kommunikative kompetencer til at anvende tekster i forskellige sammenhænge, deres kritisk-analytiske sans og perspektiv på verden og sig selv. Dansk som andetsprog bidrager til at udvide kursisternes danneshorizont, udvikle deres kreative og innovative evner til at undersøge virkelighedsnære problemstillinger, sproglige læringsstrategier og styrke deres evne til at håndtere og forholde sig kritisk til informationer. Centralt står arbejdet med udviklingen af kursisternes funktionelle kommunikative kompetencer med fokus på et sikkert sprogligt udtryk og formidlingsbevidsthed i praksisnære sammenhænge. Sikker udtryksfærdighed og kritisk-analytisk sans fremmer kursistens muligheder for som medborger at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, digitaliseret og globalt orienteret samfund.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Kursisterne skal kunne:

Sprogfærdighed

- forstå mundtlige dansksprogede tekster og samtaler af en vis længde om almene og faglige emner
- udtrykke sig sammenhængende og forholdsvis flydende, herunder formulere egne synspunkter, i præsentation, samtale og diskussion på dansk om almene og faglige emner med en relativ høj grad af grammatisk korrekthed
- læse og forstå skrevne tekster på dansk i forskellige genrer af en vis længde om almene og faglige emner
- skrive klare, detaljerede og sammenhængende tekster på dansk med forskellige formål om almene og faglige emner med en relativ høj grad af grammatisk korrekthed

Sprog, tekst og kultur

- redegøre for indhold, synspunkter, argumentation og sproglige særtræk i dansksprogede tekster
- analysere og fortolke fiktive og ikke-fiktive tekster med anvendelse af faglig terminologi og grundlæggende danskfaglig metode
- perspektivere fiktive og ikke-fiktive tekster kulturelt, samfundsmæssigt og historisk
- analysere og vurdere teksters kommunikative betydning
- navigere og udvælge og forholde sig kritisk og analytisk til information i alle medier
- anvende faglige opslagsværker og øvrige hjælpemidler med et fagligt formål.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal kursisterne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber. Kernestoffet består af primært dansksprogede tekster eventuelt suppleret med uddrag af tekster på kursisternes modersmålssprog. Kernestoffet behandles inden for eller på tværs af følgende overordnede temaer i et sprogligt, litterært og mediemæssigt perspektiv:

- Det lokale og det globale
- Samfund, individ og identitet
- Køn og frihed

- Sprog og kultur

De tre perspektiver, som indgår i et tæt samspil i undervisningen, vægtes skønsmæssigt 1:1:1.

Inden for de tre perspektiver arbejdes der med mindst tre værker med genremæssig spredning, hvor en dokumentartekst og et skønlitterært værk skal være repræsenteret.

Sproglige perspektiver

Her undersøges med en sroganalytisk tilgang et genremæssigt varieret udvalg af teksttyper, herunder litterære, argumenterende og professionspecifikke tekster.

Her arbejdes metodisk med:

- kommunikative kompetencer, herunder udtale, fagligt og førfagligt ordforråd, fluency og sproglig korrekthed i skrift og tale
- læsekompetencer, herunder læseforståelse, læsehastighed og valg af læsestrategi
- tekstkompetencer, herunder kohærens og kohæsion
- det danske sprogs grammatik, ortografi og basale tegnsætning
- grundlæggende sproglig analyse, fortolkning og vurdering
- retorisk analyse, herunder analyse af kommunikationssituationen, appelformer og argumentation
- produktivt og reflektivt arbejde med kursisternes udtryksfærdighed, herunder mindst ét forløb med særligt fokus på kursisternes skriftlige udtryksfærdigheder.

Litterære perspektiver

Her undersøges med en litteraturanalytisk tilgang et udvalg af primært skønlitterære tekster. Teksterne består af dansksprogede tekster suppleret med verdenslitteratur i oversættelse. Fokus er på historisk, æstetisk og tematisk læsning, herunder med vægt på teksternes betydning og funktion i samtiden og i eftertiden.

Her indgår:

- et historisk genremæssigt varieret udvalg af tekster fra 1870 til i dag, herunder fra de seneste fem år
- tekster, der kan bidrage til at belyse kulturelle forskelle og ligheder
- en litteraturhistorisk periode før 2000.

Her arbejdes metodisk med:

- litteraturanalyse og -fortolkning
- anvendelse af relevante litterære metoder
- tekster gennem kreative arbejdsprocesser.

Mediemæssige perspektiver

Her undersøges med en medieanalytisk tilgang et genremæssigt varieret udvalg af tekster, herunder nyhedsformidling, dokumentartekster og visuelle udtryksformer.

Her arbejdes metodisk med:

- medieanalyse og -fortolkning, herunder basale filmiske virkemidler
- analyse og vurdering af mediers brug i sociale og kulturelle sammenhænge
- produktivt arbejde med medieudtryk i sociale sammenhænge.

2.3. Supplerende stof

Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal perspektivere og uddybe kernestoffet.

2.4 Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 400-600 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen skal tage udgangspunkt i et fagligt niveau svarende til Dansk som andetsprog C.

Undervisningen bygger på emnearbejde, der veksler mellem fri association, gerne på modersmålet, specifikt ordarbejde, belysning af emnet gennem læsning og skrivning i forskellige genrer og sproglig efterbearbejdning. Emnerne skal være meningsfulde for kursisterne, og tekstlæsning og tekstarbejde danner grundlag for sproglig analyse, samtale og tekstproduktion, der så vidt muligt indgår i en meningsfuld kommunikationssituation. Der arbejdes både i dybden og på tværs af det litterære, det sproglige og det mediemæssige perspektiv. Arbejdet med de tre perspektiver skal give kursisterne mulighed for at integrere en systematisk sprogtilegnelse og ny viden om danskfaglige emner og genrer.

Undervisningen skal skabe rum for kreativ anvendelse af sproget til hypotesedannelse, afprøvning og sproglig konsolidering. I arbejdet skal kursisterne opleve en stilladsering af arbejdet, der både sikrer sproglig og faglig udvikling og fordybelse. Arbejdet skal endvidere udvikle kursisternes personlige stemme og stil.

En del af undervisningen skal give kursisterne bevidsthed om forskellige traditioner for lærings- og videnstilegnelse som forberedelse til et selvstændigt og modent uddannelses- og karrierevalg.

3.2. Arbejdsformer

Arbejdet med den undersøgende, dybdegående og perspektiverende tekstanalyse står centralt i faget og skal give mulighed for både den enkelte kursists egne fortolkningsperspektiver og klassesamtalen som rum for dialog og diskussion. De fire færdigheder lytte, tale, læse og skrive integreres i den daglige undervisning såvel som i de enkelte forløb. Under læsningen vejledes kursisterne i hensigtsmæssige læsestrategier.

Arbejdet med kursisternes udtryksfærdighed kan veksle mellem fri associerende og eksperimenterende skrivning, systematisk genreskrivning, stilladserende øvelser, fællesskrivning og multimodal tekstproduktion. Kursisterne trænes i at give og modtage respons på egne og andres arbejde med henblik på sproglig og genre-mæssig erkendelse og konkret forbedring af den kommunikative kompetence. Som en del af de enkelte forløb udarbejder kursisterne individuelt eller i grupper konkrete produkter.

Udadvendte aktiviteter integreres i undervisningen. Enten som bidrag via sociale medier, bidrag til den offentlige debat eller ture med danskfagligt indhold.

Som en del af undervisningen gennemføres inden for eller på tværs af kernestoffets fire emner løbende mindre projektarbejder med fokus på både den receptive og produktive dimension af faget.

3.3. It

Dansk som andetsprog bidrager til kursisternes digitale dannelse ved i den daglige undervisning at arbejde med digitale analyseobjekter og internettet som vidensressource og digitalt fællesskab. Det receptive og produktive arbejde med tekster i digitale fællesskaber lærer kursisterne at forholde sig kritisk-analytisk, ansvarligt og reflekteret til de digitale medier og deres anvendelsesmuligheder. Gennem udarbejdelsen af skriftlige, mundtlige og multimodale produkter lærer kursisterne at anvende it i faglige sammenhænge. Kursisternes arbejde med at udvikle og reflektere over egen digitale identitet fremmer mulighederne for som medborger at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, digitaliseret og globalt orienteret dansk samfund.

3.4. Samspil med andre fag

På hf-enkeltfag tilgodeses det faglige samspil i det omfang, som tilrettelæggelsen muliggør.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Formativ evaluering anvendes undervejs i undervisningsforløbet med henblik på at give lærer og kursist viden om kursistens faglige udvikling og videre fokus. I arbejdet med kursistens udtryksfærdigheder anvendes en række evalueringsformer, herunder:

- skriftlig vejledning med portfolio
- processkrivning og respons på skriftligt arbejde, herunder genaflevering og kursistrespons
- respons på mundtlige oplæg
- mindre skriftlige prøver.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en centralt stillet skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve

Grundlaget for den skriftlige prøve er et centralt stillet opgavesæt. Prøvens varighed er fire timer.

Den mundtlige prøve

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand, og der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.

Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, vælges af eksaminator og skal i al væsentlighed tilsammen dække de faglige mål, kernestoffet og det supplerende stof. Opgaverne fordeles skønsmæssigt nogenlunde ligeligt over de fire emner under kernestoffet.

Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold.

Opgaven har udgangspunkt i et emne. Opgaven består af en eller flere tekster samt instrukser, der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksterne. Teksternes samlede omfang må ikke overskride tre normalsider a 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum) eller seks minutters afspillet tekst. Såvel kendte som ukendte tekster kan indgå, men mindst én tekst skal være ukendt. Opgaven skal tage udgangspunkt i det ukendte prøvemateriale.

Eksaminanden indleder med et mundtligt oplæg på otte til 10 minutter. Eksaminationen former sig videre som en faglig samtale om den trukne opgave samt det overordnede emne.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved den *skriftlige prøve* lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- skriftlig fremstilling, formidlingsbevidsthed og sprogfærdighed
- at besvare den stillede opgave
- relevant anvendelse af danskfaglig viden og metode.

Ved den *mundtlige prøve* lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- mundtlig fremstilling og sprogfærdighed
- at besvare den stillede opgave
- relevant anvendelse af danskfaglig viden og metode.

Ved begge prøver gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse af eksaminandens præstation.